

Josep Llimona, escultor. Obra a Manresa

Ramon Ribera Gassol

Notes biogràfiques

Josep Llimona Bruguera (Barcelona, 1864 – 1934), de ben jove va assistir a les classes del pintor Frederic Trias, després anà a l'Escola de Belles Arts "Llotja" i entrà com aprenent al taller dels germans Agapit i Venanci Vallmitjana. També ho féu al taller de Rosend Nobas. L'any 1879 fou pensionat per anar a estudiar a Roma. En aquest mateix any exposà les seves primeres obres a la Sala Parés de Barcelona, l'any 1891 va participar en la I^a Exposició General de Belles Arts de Barcelona; fundà a Barcelona, conjuntament amb el seu germà Joan (era pintor) i d'altres artistes, l'anomenat Círcol Artístic de Sant Lluç, institució que fomentava les arts des d'una òptica cristiana, inspirada en l'ideal cristià dels pintors sienesos. A nivell personal l'escultor evolucionà envers un fervent catolicisme. L'any 1909 fou escollit regidor per Barcelona de la Lliga Regionalista, i en diverses ocasions fou president de la Junta de Museus de Barcelona. L'any 1917 li fou concedida la Legió d'Honor del Govern francès, mentre que l'any 1932 l'Ajuntament de Barcelona li concedí la Medalla d'Or de la ciutat.

Realitzà obra pública commemorativa, decorativa, religiosa, retrats, medalles, i va dissenyar joies; la seva trajectòria artística es pot dividir en tres amplis períodes:

– Joventut. 1880-1900. On trobem obres com, Monument a Ramon Be-

1. Panteó de Baltasar Portabella d'Argullol

renguer "el Gran", Relleus de l'Arc de Triomf de Barcelona, Relleus per al monument a Colom, Patge florentí, Modèstia, La primera comunió etc.

– Maduresa. 1900-1920. On trobem

obres com "Desconsol" amb la qual l'any 1907 obtingué la medalla d'or de la Cinquena Exposició Internacional de Belles Arts de Barcelona, Monument al Doctor Robert, Catalunya i les Ciències, Amor a l'infàn-

cia, Zòcal del Monument a Rafel Casanova, Sant Jordi etc.

- Anys Finals. 1920- 1934. On trobem obres com, Maternitat, Monument als màrtirs de la Independència, l'Abat Oliba, etc.

L'any 1902 va presentar a la Sala Parés tres escultures funeràries, fet que suposar la seva consagració i reconeixement a nivell artístic. En el camp de l'escultura funerària realitzà nombrosos panteons, en molts dels quals hi és present la figura de la dona. A nivell formal destaquen per la seva finura, dolçor, elegància, delicadesa, fragilitat, sobrietat, amb una actitud de resignació cristiana i esperança, rebutjant qualsevol expressió exagerada de dolor.

Panteons seus són: Cementiri de Montjuïc, Rialp Ventura, Mundet Vilanova, Mercè Casas de Vilanova, Torras, Alomar Estrany, Llopart i Ester, Campassol i Borrell, Mercè Granell, Coll Portabella, Pere Grau de Maristany (El Masnou), Família Robert i Família Josep Cros (Sitges), Manuel Calvo (Portugalete), Família Rahola (Cadaquès), Família Chopitea (Buenos Aires), Família Piélagos i Àngel custodi (Comillas), Família Estorch (Olot), Francesc Massaguer i Campins (Arenys de Mar). En aquest grup hem d'incloure els dos manresans que veurem a continuació.

En paraules de Josep Mª Infiesta *"...Con José Llimona la muerte no huele ya a trompetas de Juicio Final, sino a melancolía y dolor humanos. Lo que importa no es el ángel del otro mundo, sino la doncella de éste. Su sensibilidad, que se desparrama sin cesar, impregna también esta idea de la muerte, como un sentimiento más que el escultor expresa con los rostros y los gestos de esas doncellas aún adolescentes. Son esas doncellas las que cubiertas con largas túnicas, poblaran desde el comienzo del siglo, los cementerios catalanes con su melancólica expresión ..."* (Diversos Autors. Josep Llimona y Joan Llimona. Vida y obra. pàg. 20).

2. Panteó de Josep Cros i Juliana. Sitges.

Cementiri de Manresa

- *Panteó de Baltasar Portabella d'Argullol*¹. Signat. Disseny de l'arquitecte Bernat Pejoan Sanmartí. Secció Sant Maurici. (fig. 1).

Damunt dos graons trobem un basament, on hi ha la següent inscripció: "Sepultura de Baltasar Portabella i d'Argullol. A.C. S / 26 desembre de 1878 / 24 desembre de 1917)". Damunt seu una columna amb capitell jònic, coronada per una creu (pedra), en l'anvers hi ha Jesus crucificat i el revers la Verge Maria; el basament o promontori pot simbolitzar el mont Gòlgota, la columna, el símbol del martiri de Jesús i la creu el símbol de Glòria, síntesi del Cel i la Terra. Men-

tre que al costat dret, sentada, hi ha una noia (marbre) que recolza el cap en el braç dret i aquest és recolzat en el basament de la creu; du un ampli vestit, que deixa entreveure part del peu dret. Té la mirada frontal, absorta en els seus pensaments, mentre amb la mà esquerra sosté una cadena que subjecta una àncora (bronze) que es recolza en un dels graons. Amb aquest atribut la noia simbolitza la Virtut Teològica de l'Esperança, l'esperança de la persona humana en la salvació i en la vida eterna.

Josep Llimona, que tinguem documentats, va realitzar dues versions similars del mateix panteó. No sabem l'ordre cronològic, però amb diferències compositivo-formals, en el cas dels dos que esmentarem la noia no du

3. Panteó de la Família Estorch. Olot.

4. Panteó de Gabriel Yelletisch.

cap atribut, i s'ha dit que pot representar la quietud companya inseparable de la mort o la meditació que reflexiona sobre el misteri de la mort:

- Panteó Família Josep Cros i Juliana. Cementiri Municipal Sant Sebastià, Sitges. No signat. Pedra. (fig.2)
- Panteó Família Estorch i Massegur. Cementiri Municipal Santa Sabina. Olot. Pedra. En aquest, a diferència dels de Manresa i Sitges, la noia està ubicada al costat esquerre. (fig.3)

En la seva obra escultòrica trobem dos panteons més on les noies es recolzen pensatives, però tenen unes altres característiques. Al panteó de Francesc Massaguer i Campins (mar-

bre) al cementiri d'Arenys de Mar, la noia es recolza en un sepulcre. En canvi, al panteó de la Família Rialp (marbre), del cementiri de Montjuïc, la noia es recolza en un basament on també hi ha una creu, però és de característiques diferents i mida més petita; també féu per al panteó Família Manuel Janer Destort de Figueres, una noia situada davant una creu, però no té cap semblança amb tots els esmentats anteriorment.

- *Panteó Família Gabriel Yelletisch*. Signat. Secció Santa Agnès. Tipus capella. (fig 4).

Damunt dos graons, dins una mena de fornícula flanquejada per dues columnes amb capitells jònic-corintis,

que sustentent un arc de mig punt ornat amb un trenat i una sanefa esgrafiada, hi trobem la figura d'una dona sentada, coberta amb un ampli mantell, la mirada frontal, en estat reflexiu, amb les mans entrecuades damunt la falda; darrera seu sobresurt en esgrafiada una creu. Voldríem apuntar que la dona, encara que no porta els atributs que li són habituals, podria representar la Mare de Déu dels Dolors. A banda i banda dos grans canelobres de ferro, i tota la volta és recoberta amb esgrafiats florals.

Al panteó de Mercè Casas de Vilanova (Cementiri de Montjuïc) també hi ha una dona coberta amb un mantell, tenint certa similitud amb l'esmentat.

5. Alt relleu. Santa Cova. (Manresa).

Santa Cova

A la Santa Cova, en concret en el mur de l'avantcova, on hi ha l'accés per entrar-hi Josep Llimona hi féu un gran alt relleu en bronze (fig.5). Hi va representar dos àngels mirant vers l'interior de l'espai on Sant Ignasi de Loiola va pregar i féu penitència. Un resta dempeus i l'altre agenollat, un sosté l'atribut que simbolitza la penitència (unes cadenes), mentre que l'altre sosté l'atribut que simbolitza l'oració (un incenser); al damunt dos àngels nens sostenen un llibre obert, on en una de les pàgines hi ha l'anagrama de Jesús, mentre que a l'altra hi ha la inscripció "Ejercicios Espirituales", que vol simbolitzar el llibre que va començar a escriure estant el Sant a la ciutat. Presideix tot l'espai l'Esperit Sant que emergeix d'una nuvolada.

NOTA

1. Baltasar Portabella d'Argullol, era un industrial manresà. Fou administrador de la Confraria de la Santíssima Trinitat de Manresa; en el seu testament demana que algú s'encarregui del manteniment del seu panteó amb la intenció de que no s'hi enterrés ningú més. Davant aquesta condició el seu cosí Carles Papirer Portabella, féu construir un panteó al costat del de Baltasar Portabella i el cedí gratuïtament i a perpetuïtat a Casa Caritat per a enterrar-hi les restes mortals dels asilats, amb la condició de què es complissin les condicions del testament del cosí. La institució va acceptar les condicions i el donatiu i va demanar a més dues mil pessetes pel manteniment dels dos. Aquest últim té la següent inscripció "Propietat Funerària de l'Establiment Particular de Beneficència. Casa de Caritat. Donació de l'Herència de Confiança de Baltasar Portabella i d'Argullol" (Francesc Comas. *150 anys d'una institució. Casa Caritat. Manresa. 1859-2009*. Zenobita Edicions. Manresa, 2009. pàg 70).

BIBLIOGRAFIA

- Diversos Autors. *Josep Llimona y Joan Llimona. Vida y Obra*. Ediciones de Nuevo Arte Thor. Barcelona, 1977.
- Diversos Autors. *Joan / Josep Llimona*. Catàleg exposició. Museu Nacional d'Art de Catalunya. 7 – 14 novembre. Barcelona, 2004.
- Bassegoda, Bonaventura. *La Cova de Sant Ignasi*. Angle editorial. Barcelona, 1994.
- Monedero, M. *Josep Llimona*. Treball de llicenciatura. Universitat de Barcelona, 1964.
- Ribera, Ramon. L'escultor Josep Llimona al cementiri de Sitges: dues obres retrobades. *L'Eco de Sitges*. 9-9-2000.

Ramon Ribera Gassol
Historiador de l'art